

Briuselis, 2025 m. lapkričio 12 d.
(OR. en)

14905/25

Tarpinstitucinė byla:
2022/0299 (NLE)

SOC 727
EMPL 485
ECOFIN 1459

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Pagrindinės SAK išvados dėl Tarybos rekomendacijos dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, įgyvendinimo visose ES valstybėse narėse – Pritarimas

Delegacijoms priede pateikiamos Pagrindinės SAK išvados dėl Tarybos rekomendacijos dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, įgyvendinimo visose ES valstybėse narėse, kurioms EPSCO taryba turėtų pritarti 2025 m. gruodžio 1 d. posėdyje.

Išsami 2025 m. Ataskaita dėl minimalių pajamų, kurią kartu parengė Socialinės apsaugos komitetas ir Europos Komisija, ir šalių analizės pateikiamos atitinkamai dok. 14905/25 ADD 1 ir dok. 14905/25 ADD 2.

2025 m. Ataskaita dėl minimalių pajamų

2023 m. Tarybos rekomendacijos dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, įgyvendinimo visose ES valstybėse narėse apžvalga

Socialinės apsaugos komiteto ir Europos Komisijos Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties generalinio direktorato parengta bendra ataskaita

Pagrindinės išvados

- Po pragyvenimo išlaidų krizės daugelis europiečių ir toliau yra labai sunerimę dėl skurdo.** 2025 m. „Eurobarometro“ duomenimis, 84 % europiečių nerimauja, kad pernelyg mažai žmonių jų šalyje išvengia skurdo¹. Skurdas žeidžia žmogaus orumą. Kova su skurdu yra ne tik etinis ir socialinis imperatyvas. Taip pat labai svarbu remti socialinę sanglaudą, kad būtų užtikrintas pasitikėjimas politinėmis institucijomis ir didinamas mūsų visuomenės atsparumas. Tai yra ir ekonomiškai pažangu, nes reikiamų įgūdžių turinti ir aukštos kvalifikacijos darbo jėga didina mūsų konkurencingumą. Be to, skurdas kainuoja. Pavyzdžiui, nepalankios vaikų socialinės ir ekonominės sąlygos visuomenei kasmet kainuoja 3,4 % BVP lygiavertę sumą².
- 2023 m. Tarybos rekomendacija dėl pakankamų minimalių pajamų, kuriomis užtikrinama aktyvi įtrauktis, yra svarbus žingsnis sprendžiant skurdo ir socialinės atskirties problemą ES.** Šioje rekomendacijoje, siekdamos visos kartu prisidėti prie skurdo mažinimo ES, valstybės narės susitarė dėl sėkmingos minimalių pajamų politikos bendrų pagrindinių elementų. Jos pakartojo aktyvios įtraukties požiūrio, pagal kurį derinami pajamų rėmimas, įtrauki darbo rinkos politika ir galimybė naudotis paslaugomis, privalumus. Be to, siekdamos užtikrinti orų gyvenimą visais gyvenimo etapais, valstybės narės nustatė bendrą tikslą iki 2030 m. palaipsniui pasiekti pakankamą pajamų rėmimo lygį. Juo turėtų būti remiama aukštynkryptė socialinė konvergencija.

¹ Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 559 „Investicijos į teisingumą“, 2025 m.

² EBPO, *The economic costs of childhood socio-economic disadvantage in European OECD countries* („Nepalankių vaikystės socialinių ir ekonominių sąlygų Europos EBPO šalyse kaina ekonomikai“), 2022 m.

3. **Kelios valstybės narės pradėjo įgyvendinti rekomendaciją ir padarė pažangą**, kai kuriais atvejais pasinaudamos pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) teikiama parama, **tačiau šiuo etapu jokia valstybių narių minimalių pajamų sistema visiškai neatitinka rekomendacijos nuostatų**. Be to, nors dauguma nacionalinių reformų vykdomos pagal rekomendacijoje pateiktas gaires, kai kuriais atvejais valstybės narės nukrypsta nuo rekomendacijoje nustatytų principų.
4. **Rekomendacijoje išdėstyti keli pakankamumo užtikrinimo metodai, tačiau dauguma valstybių narių turėtų dėti daugiau pastangų pakankamumui didinti**. Vienas iš rekomendacijoje išdėstytų metodų yra atsižvelgimas į skurdo rizikos ribą. 2023 m. vienišų asmenų, gaunančių (bent) minimalias pajamas, disponuojamosios pajamos vidutiniškai siekė 33,8 % disponuojamųjų pajamų medianos, o skurdo rizikos riba – 60 % disponuojamųjų pajamų medianos. Porų, auginančių du vaikus, atveju šis rodiklis yra 37,9 % disponuojamųjų pajamų medianos. Apytikriai ketvirtadalis valstybių narių vis dar neturi aiškios pajamų rėmimo lygio nustatymo metodikos, o trečdalis valstybių narių nenumato reguliaraus atnaujinimo ar indeksavimo. Pakankamumui užtikrinti reikėtų dėti daugiau pastangų tobulinti metodiką ir ją reguliariai indeksuoti arba atnaujinti.
5. **Taip pat labai svarbu užtikrinti, kad asmenys, kuriems reikia paramos, turėtų teisę į išmokas, nes tebėra aprėpties spragų**. 2023 m. ES vidutiniškai 16,8 % skurstančių žmonių, gyvenančių namų ūkiuose, kuriuose (beveik) nė vienas narys neturi darbo, negavo jokių socialinių išmokų. Visos valstybės narės turi iš esmės skaidrius teisės gauti paramą kriterijus, tačiau jie įvairuoja, visų pirma gyvenamosios vietos, amžiaus, taip pat materialinės padėties ir turto tikrinimo požiūriu. Tai rodo, kad gyventojai, kuriems reikia paramos, apibrėžiami labai skirtingai, o kartais šie skirtumai net didėja.

6. **Visose valstybėse narėse susiduriama su tuo, kad minimalių pajamų išmoka naudojama mažai – dėl to sumažėja minimalių pajamų sistemų veiksmingumas.** Tačiau sudėtinga kiekybiškai įvertinti to nesinaudojimo mastą, nes nėra jokio patvirtinto jo vertinimo metodo. Nesinaudojimo lygį reguliariai vertina labai nedaugelis valstybių narių. Įverčių intervalas yra nuo 20 % iki 50 %, priklausomai nuo valstybės narės. Kelios valstybės narės įgyvendina priemones, kuriomis šalinami įvairūs nesinaudojimo veiksniai, visų pirma supaprastinamos ir skaitmeninamos paraiškų teikimo procedūros, palengvinama prieiga prie informacijos (internetu ir ne internetu), išsamioje informacinėje sistemoje renkami duomenys iš skirtingų institucijų ir informuojami galimi gavėjai. Vis dėlto šias iniciatyvas reikia plėsti, kad būtų galima visapusiškiau spręsti nesinaudojimo problemą.
7. **Valstybės narės toliau deda pastangas skatinti įtraukias darbo rinkas, be kita ko, intensyviau stengiasi užtikrinti reikiamų įgūdžių turinčią ir aukštos kvalifikacijos darbo jėgą mažėjant darbingo amžiaus gyventojų skaičiui.** Pasiūlyta reformų, kuriomis būtų sustiprintas minimalių pajamų išmokų vaidmuo padedant gavėjams dalyvauti taikant aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir aktyviai ieškoti darbo. Šiuo tikslu kelios valstybės narės išplėtė aktyvumo skatinimo priemones ir kartu sugriežtino aktyvumo skatinimo kriterijus. Kartu turėtų būti įgyvendinamos veiksmingesnės aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, orientuotos į minimalių pajamų gavėjus, teikiama individualizuota parama ir užtikrinamas tvarus užimtumas. Politikos formuotojams svarbu suprasti pagrindines neveiklumo priežastis, kad galėtų pritaikyti aktyvios darbo rinkos politikos priemones ir spręsti pažeidžiamoje padėtyje esančių asmenų problemas. Siekiant užtikrinti, kad griežtesnių aktyvumo skatinimo kriterijų taikymas netaptų skurdo ar socialinės atskirties priežastimi, būtina atidžiai stebėti jų poveikį.

8. Į valstybių narių minimalių pajamų sistemas įtrauktos finansinės paskatos dirbti, tačiau tebėra spragų, susijusių su sistemų pajėgumu remti gavėjų paramas, kai jie pradeda dirbti. Tam tikrose šalyse padidėjus darbo valandų skaičiui ne visada padidėja disponuojamosios pajamos. Be to, įtraukčiai į darbo rinką palengvinti itin svarbūs ir nefinansiniai veiksniai, tokie kaip galimybė mokytis darbo vietoje ir kokybiško darbo galimybės. Siekiant, kad pradedant dirbti vykstantis pereinamasis procesas būtų sėkmingas, reikia laipsniškai panaikinti teisę į išmokas, kartu teikiant ir finansines, ir nefinansines paskatas.
9. **Kelios valstybės narės pademonstravo tvirtą įsipareigojimą sudaryti palankesnes sąlygas naudotis įgalinimo ir esminėmis paslaugomis.** Nors patvirtinta daug reformų, dėl tokių kliūčių kaip tam tikrų paslaugų prieinamumas, įperkamumas arba menki veiklos pajėgumai, kai kuriose šalyse jos gali nebūti lengvai prieinamos minimalių pajamų gavėjams. Tebėra didelių spragų tokiose srityse kaip galimybė naudotis vaikų priežiūros paslaugomis, sveikatos priežiūra, būstas ir interneto ryšys. Be to, daugelyje valstybių narių trūksta paslaugų kokybės standartų.
10. **Socialinės įtraukties planai paprastai parengiami atlikus individualius poreikių vertinimus, kad būtų teikiamas tinkamas socialinių ir aktyvios darbo rinkos paslaugų derinys.** Nors apytikriai pusė valstybių narių yra nustačiusios specialius minimalių paramų gavėjams skirtus socialinės įtraukties planus, tik šešios šalys yra nustačiusios teisinės nuostatas, pagal kurias šie planai turi būti parengiami per tris mėnesius, kaip numatyta Tarybos rekomendacijoje. Faktiškai gavėjų, kuriems taikomi tie planai, tebėra palyginti mažai.

11. **Stiprioms minimalių pajamų sistemoms reikia veiksmingų, dalyvaujamųjų ir visapusiškų valdymo procesų.** Tam reikia pakankamų veiklos pajėgumų, bendradarbiavimo ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo įvairiais politikos įgyvendinimo etapais, taip pat reikia nustatyti patikimus stebėsenos ir vertinimo pajėgumus. Dėl nacionalinių tradicijų valstybių narių minimalių pajamų sistemos skiriasi. Patikimi valdymo mechanizmai gali padėti užkirsti kelią susiskaidymui, dubliavimuisi ir spragoms, tokiu būdu užtikrinant, kad būtų veiksmingai tenkinami pažeidžiamiausių asmenų poreikiai, neatsižvelgiant į bendrą išmokų sistemų struktūrą.
12. **Atsižvelgiant į šiuos elementus, Socialinės apsaugos komitetas (SAK) mano, kad reikės tolesnių veiksmų spragoms, nustatytoms pirmojoje bendroje Komisijos ir Socialinės apsaugos komiteto (SAK) ataskaitoje dėl rekomendacijos įgyvendinimo, šalinti.** Tai padės kovoti su skurdu ir siekti ES tikslo iki 2030 m. ne mažiau kaip 15 milijonų sumažinti žmonių, kuriems gresia skurdas ar socialinė atskirtis, skaičių. Tai padės didinti mūsų šalių visuomenės atsparumą ir mūsų šalių ekonomikos konkurencingumą. Siekdami prisidėti prie šių pastangų, Komisija ir SAK toliau remis ir stebės valstybių narių politiką, visų pirma 2028 m. paskelbs naują ataskaitą, toliau tobulins minimalių pajamų lyginamosios analizės sistemą ir palengvins tarpusavio mokymąsi SAK ir jos darbo grupėse (pavyzdžiui, Minimalių pajamų tinkle MINET). Be to, būsimoje pirmojoje ES kovos su skurdu strategijoje bus pasiūlyta konkrečių iniciatyvų, kaip remti atnaujintą įsipareigojimą kovoti su skurdu Europos Sąjungoje.
-